

ŠKRAT.

Št. 18, 77. št., 5. maja 1906,
Leto IV.

Nepričakovana osoda.

Baron Gautsch: »Ko sem nastopil vlado, nisem mislil, da pojdem ven skozi — ta vrata!»

TRST, v petek, dne 4. maja 1906.

Le kar priznajmo si, če tudi je britko, grenko. Priznajmo si, da postajamo — stari. Ne le po letih, telesno ampak tudi se svojimi navadami, se svojim naziranjem smo začeli nekam čudno zaostajati za dogodki . . . Nekam prehitro se je začelo vrteti dogodkov in časa kolo, da mu ne moremo več nič kaj prav slediti s svojim umevanjem. Mi smo bili bolj priučeni na nekdanje dobre čase. Dobre zato — za nas vsaj — ker so bili bolj postavni in — počasni. Mi smo bili navajeni, da so se bodoči novi dogodki počasi pripravljali, da so se nam bližali previdno (da nas ne ostrašijo) po etapah, tako da sta se mogla naše umevanje in misel spoprijazniti žnjimi.

Sedaj pa nam največji dogodki padajo tako kakor z neba doli, da zastrmiš, osupneš in si v največji zadregi: v kateri predalček svojega razumevanja bi spravil najnovejšega došleca . . . Kar je bilo danes še oholo, ponosno in neporušno, ti jutri leži v prahu, v razvalinah, porušeno in zaničevano. In kar je bilo včeraj zaničevano, prezirano, proskribirano, obsojeno, kuga za lepi red v človeški družbi, to je danes na moči, oboževano — voljeno (na volitvah namreč) in se šopiri v ministerskih frakih in blestečih uniformah . . . ! To smo videli ravnokar na Ogrskem. Sinovi inož, ki so odostavljali dinastijo in so včeraj še govorili — meče, sablje in kanone proti „Dunaju“, sestavljajo danes svetovalstvo krone in govore čast in slavo svojemu kralju. S političnega neba padajo doli sami meteorji . . . Naše oko, ki je bilo navajeno gledati bolj umerjene korake, je seveda kar omamljeno in pamet nam zastaja. No, jaz sem se tolažil: to madjarsko pleme je divje, vročekrvno, ima v sebi nekaj nestalnega — ciganskega. Ali mi Avstrijci nismo taki, smo bolj solidni ljudje in — politiki in državniki. Voz našega življenja o, ta ne zapusti tako hitro dobre, stare ceste, po kateri smo se vozili toliko časa. Včasih nam je sicer res kaj hudo stresalo kosti in bolelo nas je tud včasih do kosti. Ali — vozili smo se vendar in — misliti tudi ne trebalo tako hitro kakor dandanes.

Ali o joj . . . tudi v naši Avstriji zadobiva javno življenje nekaj madjarskega v svoje žile in izgubljena je za-me gornja tolažba . . . Na mesto prejšnje pre-mišljenosti in blagodejne — počasnosti stopa neka blastavost, ki nikakor noče v okvir našega doseda-njega umevanja stvari. Kako so se n. pr. nekdanj ministerske krize lepo, korakoma in po določenem redu razvijale in bližale. Najprej so nekoliko časa krizo od ene strani previdno napovedovali, od druge odločno potajevali in dementirali, in še le potem, ko se je podaniška pamet p. n. gg. državljanov nekoliko privadila misli na eventuelno spremembo glave, pred katero naj bodo potem pripogibali svoja hrbtišča in jej zlagali groše za „državne potrebe“, še le potem se je tudi od skrbne vladne strani pri-poznalo, da — je kriza. Potem pa so se še le začela ugibanja, kdo bo „novi mož“ in vsem onim, ki so šteli same sebe med njih, ki so poklicani, da stavijo svojo osebo v službo domovine, je v prsih vstrepečalo srce v sladkem pričakovanju . . . Potem je sledilo romanje raznih poklicanih v vladarjev dvorec in potem še le — slednjič — je padla odločitev: kdo da je med poklicanimi — izvoljenec !

Tako je bilo nekdanj vse lepo urejeno, da je pamet vsakega državljana primerno sledila početku, razvoju in rešitvi vsake ministerske krize. In jaz revež sem si domišljjal, da je še tako v naši lepi Avstriji in da smo mi Avstrijci še vedno tisti stari, previdni korake pazno odmerjajoči, lepi določeni red ljubeči . . . no, da smo — Avstrijci ! Kolika prevara ! Temeljito sem se zmotil.

Tu vam je baron G a u t s c h telebnil (s svojo volilno reformo vred) tja po tleh, kakor da ga je kak Golijat pahnil z ministerske stolice in je v svojem padu prevrnil še ministerski sedež svojega kolege in sotrudnika Bylandta-Rheit-a . . . Nu, jaz sem si zopet mislil: vsaj od tu naprej pojdejo stvari po starem običaju in redu. Vsaj nekoliko dni — menil sem — ostaneta ti dve ministerski stolici prazni, dokler nam previdnost usode ne določi najzaslužnejša dva ki naj posadita svoji ministerski ekzistenci na ti izpraznjeni stolici. Tako razmišljeva je sem zvečer zaspal. In zjutraj sem vstal (jaz vstajam namreč

vsako jutro). Popil sem svojo kavo v kavarni... Proti temu trošku imam sicer doma trajno in glasno opozicijo, češ, da ta trošek brez potrebe obremenja naš domači proračun. Ali kaj hočete: žurnalist sem. Star žurnalist pa je kakor star vojaški konj. Ta (konj namreč in ne jaz) najraje leti tja, od koder čuje trobento, pa bilo tudi, da sedaj kakor vojaško-konjski veteran — vozi gnojni koš.

Tako tudi jaz, kakor star žurnalist, na vse jutro najraje hitim tja, kjer trobentajo — časopisi. No tranji glas me podi v kavarno... Vzel sem torej časopis v roke, čital vesti z Dunaja, buljil oči, obračal novino da vidim, kaj imam v rokah, strmel in pamet se mi je zaustavila! Čital sem še enkrat, ali vedno iste črke so mi skakljale in migljale pred očmi: črno na belem je stalo, da tisti dve stolici, v taki naglici zapuščeni od barona Gautscha in barona Bylandta-Rheita... niste več prazni. Zasedeni sta že... Kar po noči je prisopihal iz Trsta na Dunaj naš „rudeči princ“ in — sel na obe stolici. Tako, proti vsem starim običajem, je bila rešena najnovejša avstrijska ministerska kriza!! Ne, nekdanje ni bilo tako. Zamislil sem se globoko, zahteval čašo vode, plačal kavo in natakarju položil na mizo navadni tribut v obliki 4 stotink in odšel mrmraje: Staramo se! Ne poznamo več prav tega novega sveta!

In komaj sem se potolažil v toliko, da sem šel tudi jaz na kolodvor poslovit se od — novega ministra. In skoro da sem se nekoliko sprijaznil z njim. To pa zato, ker nisem videl tam samo birokratov — pa brez kinezarskega cofa na hrbtu, prosim — ampak čul tudi živio-klicev iz... naroda, priprostega naroda.

Tako restavriran in konsolidiran sem sel zopet k mizi, kar mi je padel v sobo raznaševalec telegramov! Iz Zagreba! Ah da, na Hrvatskem so začele volitve v sabor... Skoro malomarno sem položil brzovavko od sebe, ne da bi jo odprl... Nič se mi ni nudilo izvedeti, da je kakov Kovacevič-ur zopet izvoljen, da Khuenova senca še straši po Hrvatskem in da je bila skupna hrvaško-srbska opozicija skupno — tepena. Kar zdelo se mi je, da brzovavka diši po gulasu in cigareta h, ki so pomagale... volji naroda do zmage. Ali dolžnost je končno vendar dolžnost in heroično sem pograbil po brzovavki... Preletel sem jo v naglici, čital še enkrat, pa še enkrat, ker nisem mogel verjeti svojim očem... opozicija sijajno zmagala že prvi dan, madjaroni poraženi, Kovacevič-ur sramotno propal

in z njim tudi tisti Martinec, ki žali senco velikega, pokojnega biskupa Strossmayerja, hoteči postati njegovim — nevrednim naslednikom... Padec Martinec je velepomemben uspeh prvega volilnega dne: zmaga Strossmayerjevega patriotizma nad... izdajstvom.

In zopet sem bil iz sebe; od — veselja sicer, ali pretresla me je vendar ta zmaga hrvaškega poštenja, ker šola, v kateri smo zrasli mi, nas ni priučila na take bliskave spremembe starodavne uredbe. Torej tudi po Hrvatskem je začel drdrati voz tistega novega duha!

Resignirano odlagam za danes pero. Svet in novi ljudje te mi nekako odmikajo... Jaz jih ne morem več prav umeti in (bojim se) skoro ne bodo umeli oni mene. Staro se ruši in na razvalinah nastaja novo življenje... Mi pa se staramo...! Najraje bi stopl v pokoj... Ali, saj veste, kako je za slovenske novinarje preskrbljeno v tem pogledu. Za njih ni pokojnine in za to tudi ne p o k o j a... Zato bom drsal, ali kakor se glasi neki tržaški terminus: p r a s k a l bom dalje po papirju, kakor in dokler bom mogel! Hrvatskemu narodu pa čestitam vendar-le, da je zopet enkrat našel — samega sebe.

Kronist.

Pisani travi...!

Kako si pač prišla v te cvetne gredice,
po kojih se šetajo nežne gospiice,
in tržejo cvetke si zale,
dajaje jim glasne pohvale?!

Mar se ne bojiš, da te koja izruje
in te še z nevšečnim plevelom opsuje,
in druga z rameni zmigava,
češ, trava ostane le trava?!

Zato si razpisala šire si liste,
da premotila lažje bi tiste:
ne lepo, le kar je kričeče
prerado le na-se vleče!

Levin Kirilov.

Ilustracije h kroniki.

Pod „pantofijem“.

— »Bog te sprejme, dragi prijatelj; dolgo te že nisem videl, kako je kaj?« — »Kakor hoče moja žena!«

Liberalec in veren katoličan ob enem.

V torek je umrl v Velikih Laščah na Dolenjskem voditelj tamošnjega sodišča, sodni svečovalec Daniel Šuflaj.

„Slovenski Narod“ od 2. t. m. piše o pokojniku: „... Pokojnik je bil pa tudi skoz in skoz značajan narodnjak in zvest pristaš narodne napredne stranke. Bodi vrlemu možu ohranjen časten spomin!“

„Slovenec“ od 2. t. m. pa piše o Šuflaju: „... Kot veren katoličan je bil naklonjen cerkvi in je daroval za novi veliki zvon župnijski cerkvi v Velikih Laščah znatno svoto 300 kron. Naj v miru počiva!“

Prevelika obljuba.

— *Lizika*: Ali ni res, mama da dobim kmalo malega bratca! — *Mama*: Da, da, dete moje.
— *Micika*: In jaz tudi mama! — *Mama*: Ti tudi!
— *Rožica*: Jaz tudi. — *Mama*: Ti —

— *Moš*: Žena, kaj si vruga prišla ob pamet? Kako zamoreš toliko ometati!

Is nekega predavavanja

„... Veliki možje umrejo semtertje po dvakrat: enkrat pred svojo smrtjo, ko so izigrali svojo vlogo, (kakor sedaj zloglasni Tomašič na Hrvatskem. Op. „Skrat.“) in enkrat po svoji smrti...“

Brez konca

Zdravnik: Pokažite mi jezik! Še bolj ga iztegnite — še malo bolj!

Žena: Ne morem več —

Zdravnik: Zakaj pa ne; saj ženski jezik nima ni konca ni kraja!

Kako utegne še priti!

Prvi diplomat: „Gospod kolega, to je grozno — maroška konferenca nas bo še drago stala!“

Drugi dipl: „No, zakaj pa?“

Prvi dipl.: „Pomislite, maročanski roparji utegnejo vjeti evropsko policijo in potem bodo zahtevali od nas še — odkupnino!“

Monolog srečnega propadlega bogataša.

Ime mi je Tomaž Pogorelec in sem eden naj-srečnejših ljudi na svetu . . . odkar je prišlo vse moje premoženje na boben.

Bil sem bogat trgovec. Imel sem konje in kočijo in tedaj nisem mogel videti moje soproge en trenotek, ker je bila vedno z doma. Eksekutor je sekvestriral konje in kočijo in od tedaj je moja žena vedno doma.

Prej je vsak naju imel svojo sobo in bil je čudež, ako sva se kedaj videla, da si rečeva: lahko noč! Sedaj je prodano vse pohištvo, razun postelje, mize in dveh stolov. Sedaj sva skup kakor mlada poročenca minolih dni.

Moja žena je bila v jedi silno izbirčna. Nobena kuharica ni bila zanj, — menjala jih je gotovo vsak mesec, — nobena jed jej ni dišala. Vzlic temu, da sva mnogo trosila za kosila in večerje, sva jedla le malo: bila je najina družba, ki je mesto nas mnogo tega povživala. Imela sva tedaj mnogo prijateljev in znancev, ki sva jih vabila na kosila in večerje in ti so se v naši hiši debelili, dočim sva midva postajala dan na dan bolj suha in sva vidno propadala. Danes . . . kdo to verjame? Kuha moja žena sama, sama hodi na trg in v prodajalnice, česar nama je potrebno. In prireja tako izvrstno razne juhe, prikuhe, omake i. t. d. da je kar veselje gledati in kaj še le jesti. In njene roke, ki jih je prej imela vedno ovite v rokavice, da jih ni solnce opeklo, mešajo sedaj razne testenine, perejo . . . Postala je sedaj dobra točna, skrbna gospodinja.

Prej sem bil jaz večkrat bolan, največ na želodčnih katarjih in zato sem imel zdravnika, ki je bil vedno okolu mene. On mi je izbiral, kaj da sem imel jesti in piti. In zadovoljstvom sem gledal, da je on silno ljubil vse jedi in pijače, ki mi jih je do-

puščal jesti. Večkrat je bil pri meni na kosilu ali večerji. Napival je mnogokrat mojemu zdravju. Odkar imam v žepu le malo drobiža, me je hvala Bogu zapustil. Kakor hitro je bil zagledal na vratih eksekutorja, mi je potipal žilo ter izjavil, da sem popolnoma ozdravil, in od onega časa se čutim popolnoma zdravega, mizlica, ki sem jo prej po mnenju zdravnikovem imel skoraj vsak dan, je popolnoma izginila in sedaj se ne ojim ni katarja, ni prehlajenja . . .

Ko sem bil še bogat, sem se silno bal siromaštva. Siromaštvo je prišlo in se mi dopada.

Mislil sem si tedaj, da če bi bil izgubil svoje bogatstvo, da ne bi mi preostajalo družega, kakor da se ustrelim ali pa vržem v morje. Izgubil sem vse, in nikdar nisem imel še takega veselja do življenja, kakor sedaj.

Sedaj sem gospodar samega sebe in nimam več nobenega strahu pred tatovi, pred katerimi ni ravno v sedanjih časih varna več nobena železna ali jeklena blagajna.

Od vseh dragocenosti, ki jih je moja žena prej imela, in ki so stale mnogo mnogo denarja jej ni ostalo družega nego — poročni prstan

In zadovoljno živiva sedaj oba.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

TRST — Piazza Cacerma št. 2 (v astni hiši) — TRST

Telefon 952.

Hranilne uloge sprejema od vsakega, če tudi ni ud zadruga in jih obrestuje po 4%. Rentni davek od hranilnih ulog plačuje zavod sam. Vloga se lahko po 1 krono.

Posojila daja samo zadrugnikom in sicer na uknjižbo po 5% ¹/₂, na menjice po 6%, na zastave po 5% ¹/₂.

Uradne ure: od 9—12 dopoldne in od 3—4 popoldne.

Izplačuje vsaki dan ob uradnih urah. Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Poštno hranilnični račun 815.004.

Naravna smrt.

Neki potnik je vprašal v vaški krčmi pravkar obolelega krčmarja, zakaj da vendar ne pokliče zdravnika.

— „Ej“, je odvrnil bolnik, „vsi mi v vasi zau-pamo zdravnikom prav malo, in umiramo raje n a r a v n e s m r t i“.

A.: »Torej najin prijatelj Janko se je res oženil.«

B.: »Da, pred petimi meseci.«

A.: »In dobil je lepo ženko, ki je kakor čujem, zelo d u h o v i t a !«

B.: »Da, res je, posebno ima mnogo u p o r n e g a d u h a“.

Stric: »Ti kadiš mnogo dražje smodke nego tvoj oče!«

Nečak: »Da, temu se ni čuditi, moj oče mora hra-niti pet otrok, jaz pa n o b e n e g a .«

Zdravnikovo pomirjenje.

Zdravnik je vstopil v sobo. Bolnik mu je zaklical nasproti:

— »Dobro jutro, gospod doktor, dal sem vas poklicati, ker se počutim dobro.«

— »Tako, tako! kako je z apetitom?« je vprašal zdravnik.

— »Prav dobro!« se je glasil odgovor.

— »Žeja?« — »Tudi dobro!«

— »Spanje?« — »Prav mirno!«

— »Bodite pomirjeni, v dveh dneh bo vse to proč«, — je dejal zdravnik resno po kratkem razmišljanju.

Izpred sodišča.

Sodnik: Vi niste gotovo imel dobrega namena, ko ste po noči zlezal v hišo te gospe!

Obtož.: No, seveda, s n u b i t i j o gotovo nisem mislil.

Nepotrebno.

Sodnik: Zakaj niste oddal najdene novčarke na policijo?

Obtoženec: Bilo je že pozno v noč!

Sodnik: In drugo jutro?

Obtoženec: Ni bilo nič več notri!

Priden.

Mati: »Pavla Naprednika si moraš vzeti za izgled; to ti je priden mladenič?«

Sin: »Zakaj pa, mama?«

Mati: »Sedaj se je prijavil že v tretjič za izpit enoletnega dobrovoljca.«

Uredništvo »Škrata«: ulica Giorgio Galatti številka 18. (Narodni dom).

Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na Upravo »Škrata«, ki se nahaja tudi v »Narodnem domu«:

»Škrat«: »Ako pojde trozveza na kose, bi predlagal, da bi ti trije gospodje sklenili novo trozvezo, s katero bi gotovo bilo vstvarjeno ravnotežje.«

Odgovorni urednik LUDVIK GERZINA.

Izdaja in tiska tiskarna »EDINOST« v Trstu.

Odhod princa Hohenlohe.

„Škrat“ : »Potujte srečno, in ne pozabite na svojem novem mestu na slovensko šolo v Trstu!«